

*KONZULARNA PREDSTAVNIŠTVA
CRNE GORE
1880-1914*

Izložba dokumenata

Cetinje, 2020.

*Svečana diplomatska uniforma
Crne Gore*

U svojoj više od jednog milenijuma dugoj istoriji državnosti, Crna Gora je razvijala i održavala veze sa drugim državama, kako u njenom okruženju tako i šire. O tim odnosima ostala su brojna svjedočanstva tokom vjekova, koja govore o njihovom intenzitetu i prirodi. Dio tih svjedočanstava su i dokumenta koja se odnose na uspostavljanje i razvoj počasne konzularne službe u Knjaževini i Kraljevini Crnoj Gori. Iz tog razloga, Državni arhiv Crne Gore je uvidio potrebu da, kroz izložbu kao naučno-popularnu formu, naučnoj i laičkoj javnosti predstavi dio građe iz svojih fondova.

Istorijska diplomatička istorija i diplomatski odnosi u Crnoj Gori bile su u fokusu naučne istoriografije. Spoljna politika jedne zemlje činila je fundament istraživanja i opisivanja njene istorije. Tek u novije doba istorijska nauka u svojim proučavanjima stavlja akcenat na kulturna i društvena pitanja. To, naravno, ne znači da su izučavanja diplomatske istorije napuštena i da još uvijek ne mogu pobuditi pažnju naučne, a posebno laičke javnosti. Ova važna tema stalno će biti u vrhu interesovanja istoričara i drugih proučavalaca prošlosti, međutim istraživanja i dobijene rezultate treba prilagoditi savremenom čitaocu i njegovim poimanjima prošlosti.

Kao i svugdje istorija diplomatičke politike Crne Gore bile su u žiži interesovanja nacionalne istoriografije. U tom smislu ponekad je nemoguće razdvojiti opštu od diplomatske istorije.¹ Zato su brojni autori i djela koji su se bavili spoljnom politikom Crne Gore. Proučavanja diplomatske istorije, kroz razne periode naše prošlosti, pokazala su da je ovo veoma značajno pitanje ujedno i jako komplikovano. Kroz različite epohe svog postojanja Crna Gora je mijenjala svoje granice, državne okvire i susrijetala se sa mnogim susjedima. Zajedno sa tim mijenjali su se priroda i zadaci njene spoljne politike. Ipak, u svim tim periodima, kao jedinstveni i primarni cilj crnogorske diplomatičke politike, nametao se zadatak očuvanja državne i narodne samosvojnosti i samobitnosti, kao izraz opšte politike.

Tokom vremena i u zavisnosti od državno-pravnog i međunarodnog položaja Crne Gore mijenjali su se i nosioci i sprovodioci njene spoljne politike. U početku, to su bili vladari Duklje i Zete ili njihovi predstavnici koji su održavali veze sa stranim dvorovima. Značajne diplomatske veze crnogorski kneževi, kraljevi i gospodari, tokom srednjeg vijeka, ostvarivali su putem sklapanja brakova sa vladajućim dinastijama drugih država i porodicama uglednih velikaša. Time je crnogorska država i njena vladajuća kuća podizala svoj ugled i značaj na međunarodnoj sceni. Cilj te diplomatičke politike bio je da se Duklja ili Zeta osnaži i čvrsto pozicionira na mapi Evrope toga doba. Padom naše srednjovjekovne države, crnogorski narod se našao u poziciji da brani svoju slobodu u viševjekovnoj borbi sa Osmanskim carstvom, teritorijalno ograničen na četiri nahiye koje sačinjavaju Staru Crnu

¹ Dr Radoslav Raspopović, *Istorijski spomenici Crne Gore 1711-1918*, Podgorica, 2009, str. 19.

Goru i okolna Brda. Crnogorski opštenarodni zbor kao jedini organ plemenske vlasti, održavao je kontakte i diplomatske veze sa drugim državama, najviše sa Venecijom, italijanskim državama i Habzburškom monarhijom, kako bi se pozicionirao i predstavio kao nezaobilazan faktor u borbi sa Otomanskom imperijom. Tako u prvoj polovini XVII vijeka bilježimo i slučaj crnogorske delegacije na španskom dvoru sa ciljem ugovaranja savezničkih odnosa.²

Dolaskom na vlast u Crnoj Gori dinastije Petrović Njegoš, krajem XVII vijeka, kreću da jačaju institucije i državotvorna svijest u Crnogoraca. Samim tim jačaju i diplomatske veze sa susjedima i uspostavljaju se bliski odnosi sa Rusijom, koji će biti okosnica crnogorske spoljne politike u narednom periodu. Sve vladike iz dinastije Petrović, od vladike Danila do Petra II, biće čvrsto vezane za Rusiju, kao zaštitnika crnogorske samostalnosti i pokrovitelja njenih organa vlasti. Pored toga, Crna Gora je, u cilju očuvanja svoje uslovne nezavisnosti, održavala diplomatske veze i sa okolnim turskim feudalcima i sa Mletačkom republikom i Austrijom. Tako uspostavljene diplomatske veze, današnja istorijska nauka, označila je kao ad hoc diplomatičku, jer u to doba u Crnoj Gori nema zvaničnih organa zaduženih za vođenje spoljne politike.³ Ta vrsta diplomatije sprovodila se povremenim i namjenski upućivanim delegacijama, koje su imale za cilj da pregovaraju sa evropskim dvorovima o konkretnim zadacima i potrebama.

Takvo stanje ostaće sve do dobijanja punog međunarodnog priznanja i obnove suvereniteta na Berlinskom konresu 13. jula 1878. godine. Nakon toga, Crna Gora, kao priznata država, uspostavlja svoje Ministarstvo inostranih djela i uspostavlja legalne diplomatske odnose sa drugim državama. Tako, u periodu od 1878. do 1914 godine, na Cetinju svoja diplomatska predstavništva otvaraju Francuska, Velika Britanija, Rusija, Turska, Austro-Ugarska, Belgija, Srbija, Bugarska, Njemačka, Italija, dok na nerezidentnoj osnovi svog predstavnika imaju SAD. Pored toga, Turska, Italija i Austro-Ugarska su imale i svoja konzularna predstavništva u Podgorici i Baru. Sa svoje strane Crna Gora je teško razvijala sopstvenu diplomatsku mrežu, zbog nedostatka sredstava za njen izdržavanje, ali i odgovarajućih kadrova. Vođena prioritetnim potrebama, Crna Gora otvara svoja poslanstva u Istanbulu i Beogradu, a konzularna predstavništva u Kotoru, Skadru, Rimu, Trstu, a u godinama Prvog svjetskog rata crnogorska vlada u Neiju otvara prvo konzulat u Njujorku, a zatim i poslanstva u Vašingtonu i Parizu. Time kreću začeci moderne crnogorske diplomatije. I u ovom periodu crnogorska diplomacija predstavlja izuzetak. Uvažavajući težak položaj Crne Gore

² Jovan Joro Đuranović, *Zbor crnogorskih i albanskih glavara u Kućima 1614. godine*, Arhivski zapisi, br. 1-2/2018, Cetinje, 2019, str. 135-167.

³ Dr Radoslav Raspopović, *Istorija diplomatičke Crne Gore 1711-1918*, Podgorica, 2009, str. 19.

i njena ograničenja, velike sile i druge zemlje su otvorile svoje legacije uprkos narušenom principu reciprociteta između zemalja po kom se uređuje diplomatska služba.

Nedostatak pune i razvijene diplomatske mreže Crna Gora nastoji da nadomjesti uspostavljanjem institucije počasnog konzula. Radi učvršćivanja svog položaja u svijetu i zastupanja svojih ekonomskih i trgovačkih interesa sa nekom zemljom Crna Gora postavlja brojne ugledne ljude u tim državama, često i u više građova, za svoje počasne konzule. Većinom su to bili poslovni ljudi, zastupnici ili članovi trgovačkih kompanija ili pomorski kapetani, a bilježimo i slučajev da tu funkciju obavljaju i ljudi iz svijeta umjetnosti (slikari, vajari, pisci). Njihov zadatak je bio da obavljaju administrativne poslove za potrebe crnogorske vlade, zastupaju crnogorske državljanе u tim zemljama i podnose izvještaje od važnosti za crnogorsku trgovinu ili druga, naročito politička pitanja. U tom smislu Crna Gora ima prilično razgranatu mrežu počasnih konzula i njeni interesi su zastupljeni u skoro svim velikim trgovачkim centrima u svijetu tog doba. Od 1886. godine, kada se imenuju prvi počasni konzuli u Bariju, Napulju i Kataniji, ova mreža će se stalno nadograđivati do 1914. godine osnivanjem novih konzulata. Zato će Crna Gora imati zastupnike svojih interesa na četiri kontinenta, sem Azije i Australije, a ukupno u 42 grada. Najviše počasnih konzula Crna Gora je imenovala u Italiji, ukupno 12 i to u Rimu, Bariju, Milanu, Torinu, Đenovi, Napulju, Kataniji, Veneciji, Brindiziju, Bolonji, Masa Karari, Bordigeri i Palermu.

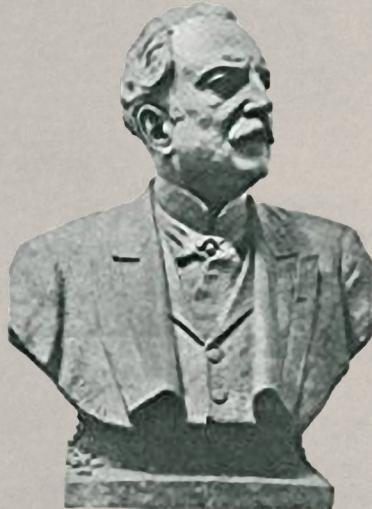
Ovo govori o velikoj trgovinskoj i drugoj povezanosti između dvije zemlje.

Koliko je u drugim odnosima Crna Gora bila vezana za Rusiju, u sferi diplomatiјe bila je dominantno oslonjena na Italiju. Italijanski konzul zastupa crnogorske interese na Madagaskaru, a Italijani su i crnogorski konzuli u Rio de Ženeiru, Baiji i San Sebastijanu. Prema razgranatosti konzularne mreže, poslije Italije, Crna Gora najveću ima u Francuskoj (Pariz, Marsej, Bordo, Avr i Nica), pa u Velikoj Britaniji (London, Bristol, Njukasl, Liverpul). Svoje počasne konzule Crna Gora će postaviti i na Malti, u SAD-u, Belgiji, Norveškoj, Švedskoj, Monaku, Nizozemskoj, Madagaskaru, Južnoafričkoj Republici, Brazilu, Španiji, Rumuniji, Argentini, Grčkoj, Njemačkoj, Kanadi, Egiptu i Libiji. Takođe bilježimo pokušaj osnivanja počasnog konzulata u Kalkuti ali crnogorska vlada nije imala interes za njegovim otvaranjem.

*Evgenije Popović generalni konzul
Crne Gore u Rimu*

Sa ovako postavljenom mrežom konzularnih predstavništava, Crna Gora je širila svoj uticaj i prestiž u svijetu. Postavljenje u čin počasnog konzula bilo je na obostrani interes, jer Crna Gora je dobijala predstavnika u nekoj zemlji, a nosioci te titule dobijali su pristup najvišim krugovima u svom društvu, što su mnogi iskoristili za proširivanje svojih poslovnih veza. Najbolji primjer toga je crnogorski počasni konzul u Rio de Žaneiru Antonio Januci, veliki investitor i građevinar, kome je položaj počasnog konzula pomogao da ostvari svoju viziju izgradnje centra Rio de Žaneira.

*Antonio Januzzi
počasni konzul Crne Gore u Rio de Ženeiru*

Isto tako, veliko ime u poslovnom svijetu tog doba bio je crnogorski počasni konzul u Parizu, Pol Melon. Vrijedi istaći da su svi ljudi, koji su imenovani u ovo zvanje, izuzetno prilježno radili svoj posao i aktivno zastupali interes Crne Gore u zemljama u kojim su bili postavljeni. O tome svjedoči veliki broj dopisa i drugih dokumenata koje su redovno slali crnogorskom Ministarstvu inostranih djela. Među tim dokumentima mogu se naći razni izvještaji o politici, stavovima tih zemalja, njihovoј ekonomiji, trgovini, ukupnom stanju. Tu su i pres klipinzi članaka o Crnoj Gori, njenom vladaru i drugim važnim temama, dokumenta o konzularnim poslovima i crnogorskim državljanima u tim

zemljama. Konzuli su posebno dostavljali izvještaje o pojavi zaraznih bolesti kod ljudi i životinja i otvaranju karantina u lukama. Takođe veći dio počasnih konzula je bio angažovan na humanitarnom radu u Crnoj Gori, posebno na izgradnji Dječije bolnice na Cetinju.

*John Roper Parkington generalni konzul
Crne Gore u Londonu*

Imajući u vidu količinu arhivskog materijala koji je pohranjen u fondu Ministarstva inostranih djela, a svjedoči o aktivnostima počasnih konzula Crne Gore, odlučili smo se da jedan dio prikažemo našoj naučnoj i laičkoj javnosti. Ovim se samo načinje priča o njima koja svakako zahtijeva veće i sveobuhvatnije istraživanje. U tu svrhu izdvojili smo 230 dokumenata i fotografija koje svjedoče o radu konzularnih predstavnika Crne Gore u svijetu. Ova dokumenta pokrivaju počasne konzule u 22 zemlje i njihovu djelatnost u periodu od 1880. godine do 1914. godine. Iako je Crna Gora tokom Prvog svjetskog rata otvorila još nekoliko svojih konzulata, poput onih u Liverpulu i Njukasu, te treću ambasadu u Vašingtonu, mi smo se zaustavili na 1914. godinu jer je prikupljeni materijal dosta premašivao okvire izložbe. Osnovni cilj, kao autora, bio nam je da prikažemo kompletну mrežu počasnih konzularnih predstavništava Crne Gore u inostranstvu i ljudi koji su obavljali te dužnosti. Zato se dosta dokumenata odnosi na postavljenja na mjesto počasnog konzula. Pored toga, pokušali smo da prikažemo njihov rad kroz izvještaje i drugu korespondenciju sa Ministarstvom inostranih djela Crne Gore. Posebno su interesantni izvještaji o trgovini i pomorskom saobraćaju toga doba u pojedinim zemljama, poput Malte, Španije, ili u pojedinim lukama, Italije, Francuske, Velike Britanije.

Počasni konzul iz Rio de Ženeira poslaće crnogorskom MID-u kompletну knjigu o spoljnoj trgovini Brazila i pomorskom saobraćaju te zemlje. Takođe, u svojim izvještajima poslaće statistiku industrije i zapošljenosti Brazila, što su svakako vrijedna dokumenta za dalje proučavanje. Kroz djelatnost počasnih konzula ogledaju se i neki pravci spoljne politike Crne Gore i odnosa drugih

država prema njoj. Veliki broj otvorenih konzulata u Italiji i Francuskoj svjedoči o vezanosti Crne Gore za te zemlje i njihova tržišta. Nepostojanje konzularnog predstavništva u Rusiji, samo je znak specijalnih odnosa sa tom zemljom i njenog pokroviteljstva nad Crnom Gorom. Ruski diplomatski predstavnici zastupaće interes Crne Gore u Argentini i Sjedinjenim Američkim Državama.

Jedino je Austro-Ugarska, kao neposredni susjed, uslovila otvaranje počasnog konzulata u Trstu, jako važne luke za crnogorsku trgovinu, sa diplomatskim principom reciprociteta i tražila je otvaranje njenog konzulata u Podgorici. Zbog toga, uspostavljanje konzularnog predstavništva u Trstu trajalo je više od deceniju. Otvaranje pojedinih konzularnih predstavništava nailazilo je na otpor diplomatija drugih zemalja. Tako, uspostavljanje konzulata u Rumuniji, prati protivljenje i negativna kampanja od strane Srbije, protiv postavljanja Maksimilijana Zermana na tu dužnost. Specifične diplomatske odnose Crna Gora je imala sa Sjedinjenim Američkim Državama. Zbog velikog broja iseljenika u tu zemlju, bilo je od velike važnosti da se otvorí konzularno predstavništvo, pa čak je izabrana i podesna ličnost za tu funkciju. Ali, Rusija je svojom intervencijom na dvoru na Cetinju preuzeila da njena ambasada u Vašingtonu zastupa interes Crne Gore u SAD-u. Pojedini počasni konzulati su otvoreni i bez nekog velikog interesa Crne Gore za predstavništvom u toj zemlji. To se posebno odnosi na konzulate u Kristianiji (današnji Oslo) i Štokholmu, gdje su određeni ugledni ljudi pisali crnogorskom MID-u i tražili titulu počasnog konzula. Crnogorska vlada udovoljavala je takvim zahtjevima i proizvodila ljude u čin počasnog konzula. To se pokazalo kao dobar potez jer je tokom Balkanskih ratova značajna pomoć dolazila preko ovih zastupništava, čak i iz Dominikanske republike. Ovakvi podaci nam govore da je uspostavljanje počasnih konzulata bilo na obostranu korist. Crna Gora je time granala svoju diplomatsku mrežu a ljudi koji su je zastupali, kao diplomatski predstavnici jedne zemlje, dobijali su pristup najvišim krugovima u toj zemlji. Zbog toga, veliki broj počasnih konzula Crne Gore dolazio je iz svijeta trgovine i poslovnih krugova. Otvaranje konzulata pratilo je i interes naše dijaspore, pa tako imamo zabilježen zahtjev Crnogoraca iz Kaira da se u Egiptu otvorí konzulat. Početkom XX vijeka, Crna Gora ima dobre veze sa ovom

Miloš Vukasović počasni konzul
Crne Gore u Buenos Airesu

afričkom zemljom, naročito u trgovini, gdje se izvoze poljoprivredni proizvodi, meso i koža. O pojedinim počasnim konzulatima nemamo mnogo podataka, sem datuma otvaranja i imena vršioca te dužnosti. Takvi su konzulati u Kanadi i Južnoj Africi.

Tema o počasnim konzulima Knjaževine/Kraljevine Crne Gore ostala je dosta slabo obrađena u našoj istoriografiji. Iako u fondovima Državnog arhiva ima znatan broj dokumenata koji se odnose na njihovu djelatnost i ulogu u širenju ugleda Crne Gore u svijetu, još uvjek nemamo studiju koja bi se pozabavila ovom problematikom. S obzirom na razgranatost mreže crnogorskih počasnih konzulata, koja se protezala na četiri kontinenta, kao i značaja ljudi koji obavljali te dužnosti u svojim zemljama, ovo je tema koja zaslужuje da joj se posveti dosta pažnja. Naš cilj je bio da kroz ovu izložbu ukažemo na vrijednost dokumenata koji se čuvaju u Državnom arhivu Crne Gore, a koji se odnose na počasne konzule. Takođe, htjeli smo da usmjerimo pažnju, prije svega naučne javnosti u Crnoj Gori, na pitanje počasnih konzula kako bi dobili odgovarajuće mjesto u crnogorskoj istoriji. Rad ovih ljudi na promovisanju Crne Gore i podizanju njenog ugleda u svijetu je velik i zato nam prispada dužnost da im se na najbolji način odužimo i da ih izvučemo iz istorijske anonimnosti. Njihova djelatnost doprinijela je i ekonomskom boljstvu Crne Gore kroz podizanje njene trgovine u brojnim prometnim lukama, uređenju i sigurnosti mnogih naših iseljenika pred vlastima tih zemalja, a tu je i humanitarni aspekt njihovog angažmana. Sve ovo čini da kroz ovu izložbu, kao naučno-popularnu formu, skrenemo pažnju i ukažemo na važnost ove teme u našoj istoriji. Prikazivanjem samo malog fragmenta od sačuvane arhivske građe o počasnim konzulima pokušali smo da otrgnemo od zaborava jedan bitan segment crnogorske istorije koji zavrjeđuje posebno mjesto i pažnju. Zato se nadamo da će ova izložba pobuditi dalje naučno interesovanje za ovu temu kako bi ona bila adekvatno obrađena u našoj istorijskoj nauci.

Autori izložbe
Jelena Nikolić
Vukota Vukotić

*Gustaf Gollcher
Počasni konzul Crne Gore na Malti*

KONZULARNA PREDSTAVNIŠTVA CRNE GORE 1880-1914

Pano 1

MID f. 10, 1882. god, br. 262, Odluka o osnivanju konzulata u Italiji;
MID f. 199a, 1911. god, br. 3580, Spisak konzularnih predstavnika.

Pano 2 Nizozemska

MID, f. 168, 1909. god, br. 737, Generalni konzul u Amsterdamu H. Mendes da Costa obavještava MID o rođenju nizozemske princeze i prenosi zahvalnice na čestitkama iz Crne Gore.

MID, f. 178, 1910. god, br. 586, Generalni konzul u Amsterdamu – MID-u: Sprovodi brošure dvojice Holandana o novom pronalasku, govor o poboljšanju trgovinskih odnosa i traži obavještenja o istraživanju nafte u Crnoj Gori.

MID, f. 199, 1911. god, br. 3305, Gen. Kon. Amsterdam – MID-u: izražava svoje zadovoljstvo što se ministar mogao uvjeriti da je njegovim namjerama bio cilj da bude koristan zemlji koju predstavlja.

MID, f. 202, 1912, br. 1952, James Romer – MID-u: zahvaljuje na imenovanju za vicekonzula u Amsterdamu. 1 dok.

MID, f. 211, 1913. god, br. 1110, Gen. Kon. Amsterdam - MID-u: preporučuje ljekare i medicinsko osoblje iz Nizozemske.

Pano 3 Argentina

MID, f. 153, 1908. god, br. 1537, Ruski konzul u Buenos Airesu M. Vukasović saoštava MID-u da će se sa zadovoljstvom primiti za počasnog crnogorskog konzula u Buenos Airesu, ako ruska vlasta ne bude imala ništa protiv.

MID, f. 158a, 1908. god, br. 3358, Konzul Vukasović – ministru Tomanoviću: zahvaljuje što je postavljen za počasnog konzula Crne Gore.

MID, f. 158a, 1908. god, br. 3359, Počasni konzul iz Buenos Airesa šalje ček za udovicu Nikole Đurkovića.

MID, f. 165, 1909. god, br. 239, Novi ruski konzul u Buenos Airesu obavještava MID o svom postavljenju i da će preuzeti poslove predstavljanja Crne Gore.

Pano 4 Austro-Ugarska

MID, f. 34, 1891. god, br. 127, Imenovanje Dušana Ristića za konzula u Trstu.

MID, f. 34, 1891. god, br. 222, D. Ristić zahvaljuje na svom imenovanju za počasnog konzula.

MID, f. 41, 1892. god, br. 818, Konzul Ristić javlja o mjerama povodom ukidanja slobodne luke u Trstu.

MID, f. 123, 1905. god, br. 632, Austrougarska legacija na Cetinju obavještava MID da je saglasna sa imenovanjem crnogorskog konzula u Trstu, Gorupa, pod uslovom da Crna Gora dozvoli otvaranje njihovog konzulata u Podgorici.

MID, f. 123, 1905. god, br. 636, MID obavještava knjaza Nikolu o otvaranju generalnog konzulata u Trstu i konzulata u Podgorici.

MID, f. 126a, 1905. god, br. 2062, MID obavještava g. Matanovića o postavljenju Slava Ramadanovića za generalnog konzula u Trstu.

Pano 5 Belgija

MID, f. 158a, 1908. god, br. 3346, Konzul iz Anversa (Antverpen) potvrđuje prijem obavještenja o naimenovanju crnogorskih konzula.

MID, f. 117, 1904. god, br. 210, Generalni konzul u Briselu Hoen - MID-u: odgovor na pitanje o njegovom ranijem radu i primljenim odlikovanjima.

MID, f. 191a, 1911. god, br. 1202, Konzul iz Brisela Hoen - MID-u: javlja o zainteresovanosti velikih trgovina iz Pariza, Londona, Beča i Berlina za robu iz Crne Gore.

MID, f. 197, 1911. god, br. 2618, Leon Manashe MID-u: zahvaljuje na postavljenju za počasnog konzula u Ostendeu.

Pano 6 Brazil

MID, f. 142, 1907. god, br. 2490, Postavljenje Antonija Januzzi-a za počasnog generalnog konzula u Rio de Ženeiru.

MID, f. 142, 1907. god, br. 2512, Odluka knjaza Nikole o otvaranju generalnog konzulata u Rio de Ženeiru.

MID, f. 142, 1907. god, br. 2515, MID šalje odluku Antoniju Januciju da je postavljen za generalnog konzula.

Slika Antonio Januzzi

MID, f. 146, 1907. god, br. 4875, Generalni konzul iz Rija traži MID-u uniformu za konzula.

Pano 7 Brazil

MID, f. 146, 1907. god, br. 4877, Generalni konzul iz Rija traži da mu se pošalju zastava i grb Crne Gore koje bi trebalo okačiti na balkonu konzulata.

MID, f. 146, 1907. god, br. 4998, Izvještaj generalnog konzula iz Rija o trgovini u Brazilu.

MID, f. 146, 1907. god, br. 5000, Konzul Januci šalje knjigu bilješki o međunarodnoj trgovini, plovidbi i finansijama Brazila.

MID, f. 166a, 1909. god, br. 454, Konzul iz Rija sprovodi MID-u izvještaj o broju fabrika u Riju i broj zapošljenih radnika.

Pano 8 Velika Britanija

MID, f. 173, 1909. god, br. 1631, Postavljenje George Mardon-a za počasnog konzula u Bristolu.

MID, f. 159a, 1908. god, br. 3542, Crnogorski konzul u Londonu John Roper Parkington zahvaljuje knjaževskoj vlasti na imenovanju.

MID, f. 160, 1908. god, br. 3713, Konzul iz Londona MID-u: šalje izvode iz novina (press clipping) i moli da ga izvještavaju o događajima u Crnoj Gori.

MID, f. 161, 1908. god, br. 3915, Konzul Parkington MID-u: govori o osnivanju agencije za trgovinu između Britanije i Crne Gore.

Slika John Roper Parkington

Pano 9 Francuska (Avr, Bordo, Marsej)

MID, f. 117, 1904. god, br. 231, Crnogorski generalni konzul u Avru šalje izvještaj o svom prethodnom radu.

MID, f. 131, 1906. god, br. 1056, Manuel de Pasalados de Fernandez Montoya preporučuje MID-u sebe za konzula u Bordou.

MID, f. 117, 1904. god, br. 221, Crnogorski generalni konzul u Marseju H. Luzzatti šalje izvještaj o svom ranijem angažmanu.

MID, f. 153, 1908. god, br. 1446, Luzzatti šalje Slavu Ramadanoviću prilog od 100 franaka za podizanje dječije bolnice na Cetinju.

MID, f. 220, 1914. god, br. 1805, Konzul u Marseju moli MID da priloženo pismo preda Gasou Blans, pomoćniku intendanture francuskih kolonijalnih trupa u Crnoj Gori.

Pano 10 Francuska (Nica)

MID, f. 106, 1903. god, br. 13, Postavljenje Leon Savan-a za konzula u Nici.

MID, f. 109, 1903, br. 648, Leon Savan dobija egzekvaturu od strane francuske vlade.

MID, f. 159, 1908. god, br. 3422, Konzul iz Nice piše MID-u da će se zauzeti da nađe radno mjesto nekom Ivaniševiću za kuvara.

Pano 11 Francuska (Pariz)

MID, f. 81, 1900. god, br. 1104, Postavljenje Pol Melona za generalnog konzula Crne Gore u Parizu.

MID, f. 153a, 1908. god, br. 1550, Pol Melon izvještava MID da je poslao sumu od 300 franaka za izgradnju dječije bolnice na Cetinju.

Pano 12 Francuska (Pariz)

MID, f. 164a, 1909. god, br. 125, Ambasador Francuske u Crnoj Gori MID-u: šalje egzekvaturu za Louis Brunetta za generalnog konzula u Parizu.

MID, f. 177a, 1910. god, br. 409, Generalni konzul u Parizu obavještava MID o naimenovanju Charles Bernel-a za vicekonzula u Parizu.

MID, f. 177a, 1910. god, br. 410, Charles Bernel potvrđuje prijem odluke o naimenovanju i zahvaljuje na istom.

MID, f. 177a, 1910. god, br. 451, Generalni konzul u Parizu MID-u: nota o ispravkama na publikaciji „Pedagoški rječnik“.

Pano 13 Grčka

MID, f. 157, 1908. god, br. 2627, MID grčkom diplomatskom agentu na Cetinju izvještava o naimenovanju Giovannija Marmare za počasnog konzula na Krfu.

MID, f. 157, 1908. god, br. 2628, MID Giovanni Marmari-ju saopštava da ga je knjaz Nikola naimenovao za konzula na Krfu.

MID, f. 158a, 1908. god, br. 3396, Konzulat na Krfu potvrđuje prijem note o nimenovanju crnogorskih konzula.

MID, f. 159, 1908. god, br. 3474, Konzul sa Krfa zahvaljuje knjazu na postavljenju.

MID, f. 160, 1908. god, br. 3718, Konzul Marmara saopštava MID-u da je grčki kralj Đorđe dozvolio da bude konzul Crne Gore na Krfu.

MID, f. 161, 1908. god, br. 3952, Grčki diplomatski agent na Cetinju MID-u: saopštava da je Jean Marmara priznat za crnogorskog konzula na Krfu i objava odluke iz grčkog službenog lista.

Pano 14 Italija (Bari)

MID, f. 106, 1903. god, br. 175, Imenovanje Candide Turco di Ascani-a za vicekonzula u Bariju.

MID, f. 125a, 1905. god, br. 1598, O smrti Candide Turco-a; MID predlaže da se nakon njegove smrti za konzula postavi Carmine Gallo, a za vicekonzula Emanuel Fizzarotti.

MID, f. 182a, 1910. god, br. 1500, Konzul iz Barija potvrđuje prijem pisma u kojem ga kralj Nikola postavlja za generalnog konzula II klase.

Pano 15 Italija (Bolonja, Bordigera)

MID, f. 199a, 1911. god, br. 3532, Attilio Scotti zahvaljuje MID-u na naimenovanju za počasnog konzula u Bolonji.

MID, f. 210, 1913. god, br. 1012, Konzul iz Bolonje šalje sliku „krune“.

MID, f. 117, 1904. god, br. 224, Crnogorski vicekonzul u Bordigheri Vicenzo Arrigo šalje izvještaj o svom ranijem radu.

Pano 16 Italija (Brindizi, Čenova)

MID, f. 93, 1901. god, br. 1875, Postavljenje Eugenio d'Ippolito-a za počasnog konzula Crne Gore u Brindiziju.

MID, f. 94, 1901. god, br. 2038, Konzul u Brindiziju zahvaljuje MID-u na postavljenju.

MID, f. 95, 1901. god, br. 2156, Crnogorski počasni konzul iz Čenove zahvaljuje Knjaževskoj vlasti na postavljenju.

Pano 17 Italija (Katanija, Palermo)

10 MID, f. 158, 1908. god, br. 681, MID imenuje Đina Salvinića za počasnog konzula Crne Gore u Massa Carrari.

MID, f. 157a, 1908. god, br. 2931, Konzul iz Massa Carrare obavještava MID da je poslao 500 franaka za izgradnju dječije bolnice na Cetinju.

MID, f. 117a, 1904. god, br. 262, Izvještaj o radu M. Petrarca počasnog konzula u Kataniji.

MID, 211a, 1913. god, br. 1277, Konzulat iz Palerma izvještaj o trgovini sa Crnom Gorom.

Pano 18 Italija (Milano, Torino)

MID, f. 118, 1904. god, br. 513, Konzul iz Milana obavještava MID da mu dolaze Crnogorci koji traže pomoć za povratak u domovinu i traži instrukcije po ovom predmetu.

MID, f. 182, 1910. god, br. 1499, Konzul iz Milana potvrđuje prijem pisma u kojem ga kralj Nikola imenuje za generalnog konzula II klase.

MID, f. 191a, 1911. god, br. 1136, Konzul iz Milana traži obavještenje o nekom Vladimiru Ristiću koji je izjavio da je crnogorski podanik i svojta vladajuće porodice.

MID, f. 94, 1901. god, br. 1988, Postavljenje Ž. De Ferrasija za počasnog konzula u Torinu.

Pano 19 Italija (Napoli)

MID, f. 117a, 1904. god, br. 274, Crnogorski konzul u Napulju Giovanni Carmiella šalje izvještaj o svom predašnjem radu i odlikovanjima.

MID, f. 118, 1904. god, br. 574, Konzul Monaka u Napulju Ernest Rubinacci MID-u: sprovodi molbu barona Adolfa Capece Minutdo da ga imenuju za počasnog konzula u Napulju i daje preporuke o njemu.

MID, f. 153, 1908. god, br. 1447, Konzul iz Napulja Carmiella šalje 100 franaka za izgradnju dječje bolnice na Cetinju.

Pano 20 Italija (Napoli)

MID, f. 169, 1909. god, br. 925, Crnogorski konzul iz Napulja šalje MID-u razne liste sa polascima brodova iz luke Napulj.

Pano 21 Italija (Rim)

MID, f. 67, 1897. god, br. 1368, Postavljenje Evgenija Popovića za vicekonzula u Rimu.

MID, f. 68, 1898. god, br. 103, Izvještaj Evgenija Popovića o boravku knjaginje Milene u Napulju i sporazum sa pomorskim društvom „Puglia“ radi linije Bar-Bari.

MID, f. 82, 1900. god, br. 1279, Postavljenje Evgenija Popovića za generalnog konzula.

Pano 22 Italija (Rim)

MID, f. 108, 1903. god, br. 485, Evgenije Popović sprovodi izvještaj o kongresu istoričara u Rimu i namjeri vlasti da otvore zabavište koje će nositi naziv „Nikola I“.

MID, f. 154, 1908. god, br. 1765, MID Evgeniju Popoviću: molba da prosljeđuje italijanskoj štampi izvještaje Glasa Crnogorca o bombaškoj aferi.

Slika Evgenija Popovića.

Pano 23 Italija (Rim)

MID, f. 197a, 1911. god, br. 2880, Konzul u Rimu MID-u: pismo o ratifikaciji trgovinskog ugovora Crne Gore sa Švajcarskom i molba da on i prof. Baldaci budu crnogorski predstavnici na kongresu geografa u Rimu.

Pano 24 Italija (Rim)

MID, f. 205, 1912. god, br. 1940, Evgenije Popović ministru Mitru Martinoviću mišljenje u vezi naimenovanja barskog nadbiskupa.

Pano 25 Italija (Venecija)

MID, f. 85, 1900. god, br. 1783, Konzul u Veneciji Giuseppe Faggioni obavještava MID da će ga do povratka sa puta mijenjati holandski konzul Leopold Bacio.

MID, f. 169, 1909. god, br. 934, Konzul u Veneciji od MID-a traži mišljenje o Giuseppe Volpiju delegatu Barskog društva i potrebi sklapanja ugovora sa firmom u Roterdamu za brodske mašine.

Pano 26 Južna Afrika

MID, f. 175a, 1910. god, br. 83, Crnogorski konzul u Pretoriji izlaže potrebu naimenovanja vicekonzula i predlaže A.E. Lamba i J.G. Kreyenbroeka za te funkcije i moli za njihovo odlikovanje.

MID, f. 158a, 1908. god, br. 3212, MID Engleskom opravniku poslova na Cetinju: Saopštava o uspostavljenju crnogorskog konzulata u Pretoriji i naimenovanju Johana Bal-a.

Pano 27 Norveška (Kristijanija)

MID, f. 176, 1910. god, br. 227, Thorwald Davidsen predlaže sebe za konzula Crne Gore u Kristijaniji i dostavlja svoje preporuke.

MID, f. 216a, 1914. god, br. 585, Konzul u Kristijaniji MID-u: moli da se učine olakšice ljekaru Christianu Giran-u prilikom njegovog boravka u Crnoj Gori.

Pano 28 Madagaskar

MID, f. 110, 1903. god, br. 1055, Italijanska ambasada na Cetinju obavještava MID da će italijanski konzul na Madagaskaru zastupati i interesu Crne Gore.

MID, f. 111, 1903. god, br. 1167, MID obavještava francuskog ambasadora da će italijanski konzul biti crnogorski zastupnik na Madagaskaru.

MID, f. 117a, 1904. god, br. 283, D. Maigrot potvrđuje prijem depeše da je ovlašćen da zastupa interesu Crne Gore na Madagaskaru.

MID, f. 118, 1904. god, br. 519, Crnogorski predstavnik na Madagaskaru obavještava MID o Joku Boškovu Raičeviću iz Gluhog dola, rudarskom radniku pri željezničkoj pruzi koji je na radu bio ranjen u oči.

Pano 29 Malta

MID, f. 41, 1892. god, br. 791, Gustaf Gollcher obavještava MID o brodovima koje treba nadzirati zbog karantina (i sumnje na koleru).

MID, f. 85, 1900. god, br. 1786, Gustaf Gollcher, konzul na Malti traži odobrenje da ga u njegovom odsustvu mijenja njegov brat Vilijam Gošler.

MID, f. 117a, 1904. god, br. 340, Konzul Gollcher šalje izvještaj o pređašnjem radu.

Pano 30 Malta

MID, f. 107, 1903. god, br. 316, Gollcher sprovodi jednogodišnji izvještaj o trgovini na Malti.

MID, f. 117a, 1904. god, br. 353, Crnogorski konzul na Malti dostavlja izvještaj o kretanju crnogorskih lađa u malteškoj luci.

Pano 31 Monako i Kanada (Montreal)

MID, f. 158, 1908. god, br. 3153, O imenovanju Šarla Grimaldija (Charles Grimaldi) za generalnog konzula u Kneževini Monako.

MID, f. 158, 1908. god, 3156, Dekret o uspostavljanju crnogorskog generalnog konzulata u Monaku.

MID, f. 201, 1912. god, br. 507, Dopis MID-a Engleskom poslanstvu na Cetinju o naimenovanju Endrju Daglas Garda (Andrew Douglas Gurd) za počasnog konzula u Montrealu.

MID, f. 202, 1912. god, br. 823, Dopis o naimenovanju počasnog konzula u Montrealu.

Pano 32 Rumunija

MID, f. 154a, 1908. god, br. 1961, Maksimilijan Zerman traži da bude postavljen za počasnog konzula u Braili.

MID, f. 158a, 1908. god, br. 3232, MID - Ministarstvu spoljnih poslova Rumunije - zahtjev za otvaranje konzulata u Braili i postavljanje Maksimilijana Zermana za konzula.

MID, f. 169a, 1909. god, br. 1081, Crnogorski konzul u Braili obavještava MID da mu je rumunski kralj dao egzekvaturu.

Pano 33 Rumunija

MID, f. 175a, 1910. god, br. 121, Konzul iz Braile MID-u šalje dopis da nije dobio nikakve instrukcije za rad i dokument iz Beograda u kom se govori protiv postavljenja Maksimilijana Zemana za crnogorskog konzula.

MID, f. 199a, 1911. god, br. 3489, Konzul iz Braile izvještava da je pred rumunskim Senatom predat trgovinski ugovor sa Crnom Gorom i da će se glasati o njegovojoj ratifikaciji.

MID, f. 205, 1912. god, br. 1898, Maksimilijan Zerman- MID-u: dopis o pasošima.

Pano 34 SAD

MID, f. 112, 1902, br. 1266, John Pavkovich iz Los Andelesa prihvata poziv crnogorske vlade da bude njen konzul u SAD.

MID, f. 122a, 1905. god, br. 399, Preporuka ruskog ambasadora Solovljeva MID-u, da interese Crne Gore u SAD-u zastupa njihov konzul grof Lansdorf.

Pano 35 SAD

MID, f. 122a, 1905. god, br. 400, Američki ministar spoljnih poslova John Hay daje prijedlog za uspostavljanje diplomatskog predstavništva Crne Gore u SAD-u.

MID, f. 122a, 1905. god, br. 403, Pismo ruskog ambasadora u SAD o grofu Lansdorfu i predstavljanju Crne Gore u SAD-u.

MID, f. 131, 1906. god, br. 1218, Američki ambasador za Crnu Goru John Jackson obavještava generalnog sekretara Martinovića da je vlada SAD spremna da podrži otvaranje crnogorskih konzulata u Nju Jorku i San Francisku.

Pano 36 Španija (Madrid, San Sebastijan)

MID, f. 217, 1914. god, br. 735, Crnogorski generalni konzul u Madridu sprovodi dva dokumenta o ubistvu u Boliviji.

MID, f. 221, 1914. god, br. 2228, Generalni sekretar MID-a saopštava o imenovanju Edmonda Greinera za generalnog konzula u Madridu.

MID, f. 150, 1908. god, br. 391, Konzul u San Sebastijanu potvrđuje prijem dekreta o nimenovanju i moli da se zahvale Knjazu u njegovo ime. Zvanični dokument o postavljenju.

Pano 37 Španija (San Sebastijan)

MID, f. 153, 1908. god, br. 1389, Crnogorski konzul u San Sebastijanu izražava saučešće zbog smrti knjaza Stefana knjazu Nikoli i princu Mirku.

MID, f. 154, 1908. god, br. 1868, Konzul u San Sebastijanu Klement Bon Fromon (Clement Bonne Fromont) saopštava o svojim zvaničnim posjetama u svojstvu crnogorskog konzula i akt o njegovom naimenovanju od strane španske vlade.

MID, f. 154, 1908. god, br. 1869, Konzul iz San Sebastijana traži od MID-a instrukcije za uređenje konzulata i primjerak zastave, pečata, grba i uniforme za konzula.

MID, f. 159a, 1908. god, br. 3641, Konzul Fromon šalje press-clipping o Crnoj Gori iz španske štampe.

Pano 38 Njemačka i Švedska

MID, f. 221, 1914. god, br. 2227, Obavještenje o naimenovanju Aksela Teofron Sandberga (Axel Theofron Sandberg) za generalnog konzula u Stokholmu.

MID, f. 221, 1914. god, br. 2281, Generalni konzul iz Stokholma šalje izvještaj o trgovini za 1910. i 1911. godinu i o utrošenom novcu.

MID, f. 214, 1914. god, br. 701, Postavljenje počasnog konzula u Hamburgu.

Pano 39 Razne zemlje (Egipat, Kalkuta)

MID, f. 201a, 1912. god, br. 680, Molba Crnogoraca koji žive u Kairu da se uspostavi konzulat u Egiptu.

MID, f. 201, 1912. god, br. 450, Molba G.P. Reja (G.P. Ray) MID-u da ga imenuje za počasnog konzula u Kalkuti Indija, uz opis Kalkute kao grada i trgovackog centra.